

СЕКЦІЯ 6 ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

УДК 657.1

Дяченко Н.В.

*старший викладач кафедри фінансів, обліку і аудиту
Харківського торговельно-економічного інституту
Київського національного торговельно-економічного університету*

ОПЛАТНО-ТРУДОВІ НОВАЦІЇ – 2016

Статтю присвячено дослідженню змін та нововведень, що стосуються оплатно-трудої сфери в Україні та її законодавчого регулювання в бюджетній сфері. Розглянуто зміни, що торкнулися заробітної плати працівників, розміру прожиткового мінімуму та мінімальної заробітної плати, посадових окладів працівників бюджетної сфери, індексації заробітної плати працівників бюджетної сфери, зміни ставки податку на доходи фізичних осіб, особливостей сплати військового збору. Проведено порівняльний аналіз змін, що відбулися в 2016 р. порівняно з 2015 р., проаналізовано реформування соціальної податкової пільги, особливості встановлення єдиної ставки єдиного внеску та визначено облікові особливості, що були спричинені даними змінами.

Ключові слова: прожитковий мінімум, мінімальна заробітна плата, податок на доходи фізичних осіб (ПДФО), єдиний соціальний внесок, податкова соціальна пільга.

Дяченко Н.В. ОПЛАТНО-ТРУДОВЫЕ НОВАЦИИ – 2016

Статья посвящена исследованию изменений и нововведений, касающихся платно-трудо́вой сферы в Украине и ее законодательного регулирования в бюджетной сфере. Рассмотрены изменения, коснувшиеся заработной платы работников, размера прожиточного минимума и минимальной заработной платы, должностных окладов работников бюджетной сферы, индексации заработной платы работников бюджетной сферы, изменения ставки налога на доходы физических лиц, особенностей уплаты военного сбора. Проведен сравнительный анализ изменений, произошедших в 2016 г. по сравнению с 2015 г., проанализированы реформирование социальной налоговой льготы, особенности установления единой ставки единого взноса и определены учетные особенности, которые были вызваны данными изменениями.

Ключевые слова: прожиточный минимум, минимальная заработная плата, налог на доходы физических лиц, единый социальный взнос, налоговая социальная льгота.

Dyachenko N.V. PAYMENT-LABOUR INNOVATIONS 2016

The article is sanctified to research of changes and innovations that touch a payment-labour sphere in Ukraine and its legislative adjusting in a budgetary sphere. Changes that touched salary of workers are considered; to the size of living wage and minimum wage; post salaries of workers of budgetary sphere; indexations of worker's salary of budgetary sphere; there are changes of rate of physical person's income tax; features of payment of military collection. The comparative analysis of changes that took place in 2016 by comparison to 2015 is conducted, reformation of social tax deduction is analysed; establishment's features of only rated of only payment and registration features that were caused by these changes are certain.

Keywords: living wage, minimum wage, physical person's income tax, only social payment, tax social deduction.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день майже всі сфери української економіки перебувають у процесі реформування. У 2016 р. відбулося чимало змін в оплатно-трудо́вому, податковому, соціальному, бюджетному законодавстві, а саме: 31 грудня 2015 р. у газеті «Голос України» № 250 [1] були опубліковані Закон про держбюджет на 2016 р. [2], Закон про зміни до Податкового кодексу України [3] та інші не менш важливі закони, що потребують не лише детального вивчення, але впровадження деяких новацій, що безпосередньо впливають на ведення бухгалтерського обліку. Тому є дуже актуальним усебічне вивчення та аналіз усіх особливих аспектів нововведень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розвитку теорії і практики бухгалтерського обліку в бюджетних установах сприяли роботи вітчизняних та зарубіжних учених: С.М. Альошина, Р.Т. Джоги, О.В. Дишкант, В.В. Сопко, І.Д. Фаріона.

Значний внесок в обґрунтування напрямів удосконалення бухгалтерського обліку в бюджетних установах України та формування його теоретичної бази внесли вітчизняні та зарубіжні вчені в галузі загальної теорії і практики бухгалтерського обліку. Авторами цих досліджень є провідні вітчизняні науковці:

М.Т. Білуха, Ф.Ф. Бутинець, Б.І. Валуєв, А.М. Герасимович, С.Ф. Голов, В.Г. Завгородній, Т.В. Канева, Г.Г. Кірейцев, В.Г. Лінник, Є.В. Мних, Н.М. Ткаченко, Т.І. Ткаченко, В.Г. Швець, а також зарубіжні теоретики: В.П. Астахов, М.І. Кутер, М.Р. Метьюс, Т.М. Малькова, О.С. Наринський, В.Ф. Палій, Я.В. Соколов, О.Д. Шмігель та ін. [5–9].

Проте, незважаючи на плідні доробки вчених, постійні зміни законодавства потребують проведення подальших досліджень.

Мета статті полягає у ґрунтовному дослідженні змін, що стосуються оплатно-трудо́вої сфери, та встановленні облікових особливостей, що були спричинені даними змінами.

Виклад основного матеріалу дослідження. Передусім необхідно відмітити, що всі зміни, що торкнулися заробітної плати працівників, необхідно розглядати комплексно, спираючись на положення, що зазначені в трьох законах, а саме:

– Законі України «Про державний бюджет на 2016 рік» [2];

– Законі України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2016 році» [3];

– Законі України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» [4].

З 1 січня 2016 р. розмір прожиткового мінімуму та мінімальної заробітної плати лишився на рівні, що був встановлений 1 вересня 2015 р. Проте протягом 2016 р. урядом планується в два етапи підвищити ці показники: з 1 травня і з 1 грудня 2016 р.

Таблиця 1

Рівень прожиткового мінімуму різних соціальних груп населення в 2016 р.

Місяці	Діти віком до 6 років, грн.	Діти віком від 6 до 18 років, грн.	Працевдатні особи, грн.	Особі, які втратили працевдатність, грн.	Загальний показник, грн.
Січень – квітень	1167	1455	1378	1074	1330
Травень – листопад	1228	1531	1450	1130	1399
Грудень	1313	1637	1550	1208	1496

Згідно з даними таблиці 1, на сьогодні прожитковий мінімум працевдатної особи (мінімальна заробітна плата) становить 1 378 грн., з травня має збільшитися на 72 грн., а з грудня – ще на 100 грн., що в сукупності збільшить його на 172 грн. Загалом, до кінця 2016 р. прожитковий мінімум має зрости на 12,48% порівняно із січнем 2016 р.

Крім того зміни торкнулися і посадових окладів працівників бюджетної сфери. Так, згідно із [11] вони були підвищені:

– посадові оклади працівників, що розраховуються за Єдиною тарифною сіткою (крім 1-3-го тарифних розрядів) та становлять для:

- 4 тарифного розряду – 1414 гривень;
- 5 тарифного розряду – 1514 гривень;
- 6 тарифного розряду – 1614 гривень;
- 7 тарифного розряду – 1714 гривень;
- 8 тарифного розряду – 1825 гривень;
- 9 тарифного розряду – 1925 гривень;
- 10 тарифного розряду – 2026 гривень;
- 11 тарифного розряду – 2193 гривні;
- 12 тарифного розряду – 2360 гривень;
- 13 тарифного розряду – 2527 гривень;
- 14 тарифного розряду – 2693 гривні;
- 15 тарифного розряду – 2872 гривні;
- 16 тарифного розряду – 3105 гривень;
- 17 тарифного розряду – 3339 гривень;
- 18 тарифного розряду – 3573 гривні;
- 19 тарифного розряду – 3806 гривень;
- 20 тарифного розряду – 4051 гривня;
- 21 тарифного розряду – 4285 гривень;
- 22 тарифного розряду – 4519 гривень;
- 23 тарифного розряду – 4753 гривні;
- 24 тарифного розряду – 4853 гривні;
- 25 тарифного розряду – 5020 гривень;

– на 25% – посадові оклади керівних працівників, спеціалістів і службовців в органах виконавчої влади, місцевого самоврядування, прокуратури та інших органах;

– на 10% – посадові оклади окремих працівників (працівників державних нотаріальних контор і нотаріальних архівів, Центру адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу та його регіональних відділень, Національної школи суддів України, Координаційного центру з надання правової допомоги та його територіальних відділень).

Проте від січня 2016 р. подальше підвищення посадових окладів працівників бюджетних установ не прогнозується.

Крім того, діє нова редакція Закону України «Про індексацію грошових доходів населення» [11], а саме зміни відбулися у ст. 4, де зазначається, що «індексація грошових доходів населення проводиться в разі, коли величина індексу споживчих цін перевищила поріг індексації, який встановлюється в розмірі 103%». Це означає, що поріг індексації, що становив 101%, збільшили до 103%, крім того індексація для зарплат, грошового забезпечення, стипендій, пенсій, виплат із соцстрахування матиме своє місце за більш високого рівня інфляції.

Так, згідно з п. 3 Постанови № 1013 [11], для подальшого здійснення індексації заробітної плати працівників бюджетної сфери, що було після обнулення в грудні 2015 р., необхідно обчислювати приріст індексу споживчих цін із січня 2016 р. Тоді право на індексацію заробітної плати для працівників може настати в березні 2016 р. за умови, що індекс інфляції за січень 2016 р. буде перевищувати встановлений поріг індексації. Тому за невеликого рівня інфляції право на проведення індексації наставитиме набагато пізніше або ж розраховані індекси перераховуватимемо набагато рідше [1].

Не обминули зміни й податкове законодавство. Передусім необхідно зазначити, що змінилася ставка податку на доходи фізичних осіб (ПДФО). Нова ставка даного податку станом на січень 2016 р. становить 18%, що зазначається в пункті 167.1 Податкового кодексу України [10] (у 2015 р. ПДФО становив 15%). Крім того, відмінено диференціацію бази оподаткування, що означає, що до нарахованих доходів у всій сумі має застосовуватися єдина ставка, це стосується і заробітної плати працівників, і лікарняних, і винагороди за договорами цивільно-правового характеру.

Крім того, нова ставка ПДФО застосовується до доходів, що нараховані з 1 січня 2016 р. незалежно від того, коли ці доходи виплачені, винятком є лише відпускні та лікарняні. Таким чином, зміни торкнулися лише ставки податку, а не об'єкту оподаткування.

Таблиця 2

Характеристика податку на доходи фізичних осіб

2016 рік	2015 рік
Об'єкт оподаткування	
Усі доходи, крім тих доходів, що визначені ст. 165 КПК	Усі доходи, крім тих доходів, що визначені ст. 165 КПК
Ставка податку	
15% від бази оподаткування в межах 12 180,00 грн., та 20% від суми перевищення	18%
20% із дивідендів, що належать неплатникам податку на прибуток	
5% із дивідендів, що належить платникам податку на прибуток	5% із дивідендів, що належить платникам податку на прибуток

Враховуючи вищесказане, можна провести порівняння змін, що відбулися в 2016 р. із 2015 р. (табл. 2) [2; 3]. На перший погляд може здатися, що зі збільшенням ставки ПДФО на 3% збільшився податковий тиск на громадян, проте необхідно враховувати нововведення, що торкнулися сплати ЄСВ, який сплачуються працівниками. Починаючи із січня 2016 р. відмінено утримання 3,6% ЄСВ із громадян. Відповідно до цього, змінилася методика нарахування ПДФО, що впливає на ведення бухгалтерського обліку. Таким чином, нарахування ПДФО відрізняється лише тим, що на сьогоднішній день суму для його обчислення беруть усю, що була нара-

хована, без віднімання суми ЄСВ, що зменшувала базу, яка підлягала оподаткуванню (рис. 1).

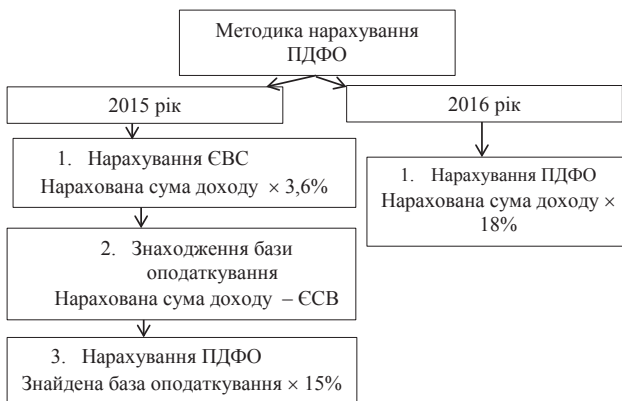

Рис. 1. Порівняння методики нарахування ПДФО

Отже, враховуючи всі зміни методики нарахування ПДФО, необхідно зазначити, що методика в 2016 р. передбачає збільшення самої бази нарахування даного податку, тому постає питання, чи вплинуло це на загальну суму, що відраховувалася з платників (табл. 3).

Таблиця 3

Порівняльний розрахунок ПДФО

2015 рік	2016 рік
Нархований дохід 2500 грн.	
$2500 \times 3,6\% = 90$ грн. $2500 - 90 = 2410$ грн. $2410 \times 15\% = 361,50$ грн.	$2500 \times 18\% = 450$ грн.
Загальна сума відрахування до бюджету: $90 + 361,5 = 451,50$ грн.	Загальна сума відрахування до бюджету: 450 грн.

Із вищенаведеного розрахунку видно, що за новою методикою розрахунку загальна сума, що сплачується платниками, є навіть меншою за суму попереднього року, тому казати про те, що податкове навантаження зі збільшенням ставки самого ПДФО на 3% виросло, є недоцільним.

До того ж реформування зазнала й соціальна податкова пільга (СПП), а саме змінилися її розміри та граничний розмір доходу, за якого вона застосовується (табл. 2) [2; 3].

Виходячи із наведеної вище інформації бачимо, що звичайна ПСП збільшилася на 80 грн., у той час як підвищена – на 120 грн., а максимальна – на 160 грн.

Крім того, необхідно зазначити, що «Дитяча» ПСП надається всім платникам за наявності в них двох і більше дітей віком до 18 років незалежно від того, перебувають вони у шлюбі чи ні. До того ж лише один із батьків може користуватися даною

пільгою, тому має бути надана інформація у заяві про користування ПСП, що другий із батьків не користується нею.

Особлива ситуація склалася з учасниками АТО, оскільки прогнозувалося, що вони будуть мати право на підвищену соціальну пільгу, проте на сьогоднішній день їм встановлено звичайну, оскільки норма, що встановлювала підвищення пільги, не потрапила до діючої редакції Податкового кодексу України.

Що стосується військового збору, то тут все лишилося без змін: його утримують з усіх видів нарахувань, що оподатковані ПДФО, у розмірі 1,5% від бази нарахування. Проте необхідно зауважити, що є пільги з утримання даного збору, які розповсюджуються на безпосередніх учасників АТО, а саме на «період проведення Антитерористичної операції не підлягають оподаткуванню військовим збором доходи у вигляді грошового забезпечення співробітників правоохоронних органів, військовослужбовців та працівників Збройних Сил України, Національної гвардії України, Служби безпеки України, Служби зовнішньої розвідки України, Державної прикордонної служби України, осіб рядового, начальницького складу, військовослужбовців, співробітників Міністерства внутрішніх справ України, Управління державної охорони України, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань та інших осіб на період їх безпосередньої участі в АТО». Вказана норма викладена в Законі України від 18.06.2015 р. № 548-VIII «Про внесення зміни до Податкового кодексу України щодо особливостей оподаткування військовим збором грошового забезпечення військовослужбовців та інших осіб, які беруть безпосередню участь в антитерористичній операції» [4].

До того ж однією із важливих змін, що відбулися в 2016 р., є встановлення єдиної ставки єдиного внеску, що сплачується підприємствами, а саме 22%, незалежно від класу страхового ризику. Збережено лише ставку 8,41%, яка стосується інвалідів. Також було відмінено і понижуючий коефіцієнт, що є доцільно, оскільки ставка й так максимально знижена.

Ще одним із нововведень, що стосуються роботодавців, є збільшення розміру максимальної величини бази нарахування ЄСВ: 25 прожиткових мінімумів працездатної особи замість 17, що у відсотковому вираженні показує зростання бази на 47%. Крім того, у 2016 р. й надалі зберігається необхідність сплати єдиного внеску з бази не менше мінімальної заробітної плати, але застосування цієї норми передбачає певні нововведення, а саме для основних працівників до бази порівняння з мінімальною заробітної плати слід включати тепер не лише заробітну плату, відпускні, лікарняні, а й винагороду за договорами цивільно-правового характеру.

Враховуючи вищенаведену інформацію, можна відмітити основні позитивні моменти, що слід очікувати в результаті (рис. 2).

Висновки. Отже, всі зміни та нововведення, що відбулися в 2016 р., покликани реформувати та вдосконалити оплатно-трудова відносини не лише в бюджетній сфері, а й в Україні в цілому. Крім того, внесені зміни значною мірою вплинули на бухгалтерський облік, а саме на методику нарахування. Загалом, необхідно очікувати позитивного впливу реформ 2016 р.

Рис. 2. Основні позитивні моменти запровадження змін у 2016 р.

Таблиця 4

Розміри соціальної податкової пільги в 2016 р.

Показник	Звичайна (50% × прожитковий мінімум працездатної особи)	«Дитяча» ПСП (Звичайна ПСП × кількість дітей)	Підвищена (150% × звичайно ПСП)	Максимальна (200% × звичайно ПСП)
Розмір ПСП	689,00	689,00 × кількість дітей	1033,50	1378,00
Граничний розмір доходу, що надає право на ПСП	1930,00	1. Для ПСП на дітей: для одного з батьків 1930,00 × кількість дітей, а для іншого – 1930,00 2. В інших випадках – 1930,00	1930,00	

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Голос України. – № 250 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.golos.com.ua.
2. Про Державний бюджет на 2016 рік: Закон України від 25 грудня 2015 р. № 928-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
3. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2016 р.: Закон України від 24 грудня 2015 р. № 909-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України: Закон України від 16.01.2016 р. № 911- VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
5. Джога Р.Т. Бухгалтерський облік у бюджетних установах: [підручник] / Р.Т. Джога, С.В. Свірко, Л.М. Сінельник. – К.: КНЕУ, 2013. – 483 с.
6. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський облік у бюджетних установах: [навч. посіб.] / Ф.Ф. Бутинець. – Житомир: Рута, 2014. – 448 с.
7. Лемішковський В.І. Бюджетні установи: бухгалтерський облік та оподаткування: [навч. посіб.] / В.І. Лемішковський; 2-е вид., доп. і перероб. – Львів: Львівська політехніка; Інтелект-Захід, 2013. – 1104 с.
8. Свірко С.В. Організація бухгалтерського обліку в бюджетних установах: [навч. посіб.] / С.В. Свірко. – К.: КНЕУ, 2014. – 380 с.
9. Ткаченко Т.І. Звітність бюджетних організацій: [навч. посіб.] / Т.І. Ткаченко. – К.: КНЕУ, 2014. – 216 с.
10. Податковий кодекс України від 01.01.2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
11. Про індексацію грошових доходів населення: Закон України від 9 грудня 2015 р. № 1013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
12. Бухгалтерія бюджет [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://buhbudget.com.ua>.
13. Зарплата та кадрова справа [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zpkadry.com.ua>.
14. Учасники АТО звільняються від сплати військового збору з вересня 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kyiv.sfs.gov.ua/okremi-storinki/arhiv1/210886.html>.